

תורתך קבע אמור מעט ועשה הרבה והוי מקבל

[אחי"ת 1234567]

פירוש הרע"ב

טו עשה תורתך קבע, שיהיה עיקר עסקך ציוס וצלילה צמורה, וכשתהיה יגע מן הלמוד תעשה מלאכה, ולא שיהיה עיקר עסקך צמלאכה וכשתפנה מן המלאכה תעסוק צמורה, ומלאחי כחוצ עשה תורתך קבע שלא תחמיר לעצמך ותקל לאחרים, או תחמיר לאחרים ותקל לעצמך, אלא תהא תורתך קבע, לך כמו לאחרים, וכן הוא אומר בעזרא [ז' י'], כי עזרא הכין לצבו לדרוש את תורת ה' ולעשות וללמד לצני ישראל, כמו שהכין לצו לעשות, כך היה מלמד לצני ישראל. אמור מעט ועשה הרבה, כמו שמלינו באזרחים [אצנינו ע"ה] שאמר מחלה (נראשית י"ד) ואקחה פת לחס ונסוף ויקח בן זקר רך וטוב. והוי מקבל את כל האדם, כשאתה מכניס אורחים לצימך לא תמן

ביאורים

טו) שמאי אומר: עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה, והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות

השאלות במשנתנו: א. "עשה תורתך קבע" — מדוע אינו מסיים "ומלאכתך ארעי", כלשון הרגיל ברז"ל³³⁶. ב. הקשר בין שלש הוראות אלו. ג. הקשר לבעל המאמר — שמאי. והביאור:

עשה תורתך קבע — בתחלת הפרק שנינו שישנם שלשה דברים שעליהם העולם עומד — תורה, עבודה וגמילות חסדים. ומאחר שאי אפשר לו לאדם להתמסר לכל שלשת הדברים ביחד, עליו לבחור לו קו אחד, שבו יהי' עיקר חיותו והתעסקותו. ועל זה אומר התנא, שמצד מדת חסידות על האדם לבחור בקו התורה, שזה יהי' אצלו ה"קבע" והעיקר.

ולכן אינו מסיים "ומלאכתך ארעי", כי אין כוונתו לאפוקי "מלאכה", אלא להדגיש ה"קביעות" בתורה לגבי "עבודה" ו"גמילות חסדים".

[ולא אמר "ועבודה וגמילות חסדים ארעי", כי גם מי שעיקר עסקו הוא בהקו של "עבודה" או "גמילות חסדים" חייב לעשות תורתו "קבע": אפילו אם הוא לומד רק פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, הנה התורה שלומד צריכה להיות "קבועה" — חקוקה בנפשו, ועד שתהי' רישומה ניכר במשך כל היום.

ועוד: גם "עבודה" ו"גמילות חסדים" צריכים להיות "קבע", שהרי הם ענינים עיקריים ויסודיים בעבודת ה'; אלא שעיקר הקביעות צריך להיות בקו התורה דוקא].

אמור מעט — אדם עלול לחשוב, שלימוד התורה שלו צריך להיות באופן של "אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" דוקא, שהרי אמרו רז"ל³³⁷, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה". ולכן ילמוד רק ענינים הנוגעים לפסק דין להלכה למעשה. לזה אמר

(336) ברכות לה, ב. שו"ע אדמו"ר הזקן אר"ח ר"ס קנו. ועוד. (337) קידושין מ, ב.

את כל האדם בסבר פנים יפות: טו רבן גמליאל

פירוש הרע"ב

להם ופניך כזושות צקרקע, שכל הנותן ופניו כזושות צקרקע, אפילו נתן כל מתנות שזעולם מעלין עליו כאילו לא נתן כלום, ג' אזהרות הזהיר שמאי כנגד ג' מעלות שהזכיר ירמיה, חכם גזור ועשיר, כנגד חכם אמר עשה תורתך קבע, כנגד עשיר אמר אמור מעט ועשה הרבה, כנגד גזור אמר הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, שיכזש ילרו וילחוס כנגד לכו הרע, ושנינו איזהו גזור הכוזש את ילרו.

ביאורים

התנא, שעסק התורה באופן של "אמור" ^{למור החכמה} אמירת המסקנה לפסק הלכה³³⁸, צריך להיות "מעט"³³⁹, ועיקר ורוב העסק צריך להיות לימוד התורה לשמה, ועד לאופן הלימוד של "דרוש וקבל שכר"³⁴⁰, "יגדיל תורה ויאדיר"³⁴¹.

ועשה הרבה — זה שה"קבע" בלימוד התורה אינו צריך להיות לפסוק הלכה למעשה דוקא נותן מקום לטעות ולחשוב שקיום המצוות (מעשה) אינו דורש "קביעות" (ח"ו). לכן מזהיר התנא שקיום המצוות צריך להיות בריבוי גדול, הן בכמות והן באיכות.

והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות — מאחר שעיקר העסק צריך להיות בתורה, יתכן שהאדם יטעון שברצונו לפרוש מן הבריות ולהיות בהתבודדות, דבר העוזר ומסייע להתבוננות והעמקה. ואף אם נחוץ לו להיות בחברת בני אדם — יתחבר רק עם תלמידי חכמים ותופשי תורה. לכן אומר התנא שיש לקבל כל אדם, אפילו אדם שלא יביא לו שום תועלת; ויש לעשות זאת בסבר פנים יפות דוקא, שיראה חבירו שהוא מקבלו ומתעסק עמו מתוך שמחה ומסירה ונתינה.

ובכדי שלא יטעון האדם שאי אפשר לו לקיים הוראות מנוגדות אלו ("עשה תורתך קבע", וביחד עם זה "והוי מקבל את כל האדם"; "אמור מעט", וביחד עם זה "ועשה הרבה"), מודיעה משנתנו שבעל המאמר הוא שמאי, מלשון "השם אורחותיו"³⁴². כלומר: על האדם להעריך ולשקול את כחותיו ואת זמנו, ואזי יראה שביכלתו לכלכלם באופן המאפשר לו לקיים כל הוראות אלו³⁴³.

עשה תורתך קבע, אמור מעט ועשה הרבה, והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות

בהוראות אלו מתבטאת נקודה כללית ומשותפת בנוגע לתורה, מצוות וישראל: כל אחד מהם הוא מטרה ותכלית לעצמו, לא בשביל ענין אחר.

338) ראה שבת קיד, א: איזהו ת"ח כו' זה ששואלין אותו דבר הלכה כו' ואומר. ולהעיר משבת קלח, ב: דבר ה' זו הלכה. (339) ויתירה מזו ארז"ל (לקמן פ"ו מ"ו): ואינו שמח בהוראה. ואדרכא — צ"ל ירא הוראה (טושו"ע חו"מ ס"ח ס"ג). (340) סוטה מד, א. (341) ישעי' מב, כא. חולין סו, ב. (342) לקו"ת שה"ש מח, רע"ג. (343) לקו"ש ח"י עמ' 347.

ביאורים

אמור מעט — לימוד התורה לשם התורה עצמה, אפילו לא לשם קיום המצוות. **עשה הרבה** — קיום המצוות בשביל המצוות עצמן, ואף לא בשביל הצלחה בלימוד התורה, על דרך "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו" (344) (שהרי לזה מספיק קיום המצוות בבחינת "מעט"). והוי מקבל את כל האדם — לרבות אדם שאינו מביא לו שום תועלת, אפילו לא בקיום מצוות גמילות חסדים, כי האדם אינו זקוק לגמ"ח ממנו. הוא מקבלו רק משום שכן צריך להיות על פי מדת חסידות. ובצד השווה זה מתבטא הענין ד"ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד" (345): כשם שאי אפשר לומר שהקב"ה הוא "אמצעי" ח"ו לדבר אחר, כן אין לומר כך בנוגע לתורת ה' ומצוותי' וישראל.

וענין זה שייך לשמאי: העובדה שישראל תורה והקב"ה הם "כולא חד" יתגלה רק לעתיד לבא, שאז תתגלה האמת של כל דבר. והרי ידוע³⁴⁶ שלעתיד לבא תהי' הלכה כבית שמאי. היינו שהוראות אלו קשורים עם הגילויים שיהיו לעתיד. אולם, מאחר שהגילויים דלעתיד תלויים בעבודתנו עכשיו, ובעבודה זו ישנה "מעין" של הגילויים דלעתיד, מובן שבמעשה בפועל על כל פנים יש לקיים הוראות אלו גם עכשיו³⁴³.

שמאי אומר . . והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות

צריך ביאור: "האדם" הרי כולל גם בני נח³⁴⁷, ובכל זאת מצינו³⁴⁸ ששמאי עצמו לא קבל את הנכרים שבאו להתגייר אצלו בסבר פנים יפות? ויש לומר:

א. באם ה' מקבלם בסבר פנים יפות — היו הנכרים עלולים לפרש שיש מקום לדעתם³⁴⁹.

ב. זה ששמאי התנהג כך ה' מצד בחינתו כפי שהוא מצד עצמו, בחינת הגבורות; אך לאחר שאמר הלל "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום" השפיע הדבר גם על שמאי, שגם הוא יאמר, "והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות".

ובדוגמת מה שכתוב³⁵⁰ "וישמע משה וייטב בעיניו", היינו שאהרן פעל שאופן עבודתו יתקבל אצל משה³⁵¹. והרי פלוגתת הלל ושמאי הוא כהפלוגתא של "חסד" ו"אמת", שהם מדריגות משה ואהרן³⁵².

ועל פי זה מובן מה שמסדר המשנה הקדים דברי הלל לדברי שמאי, אף שבכל מקום דברי שמאי קודמים³⁵³, כי דברי שמאי הם דוקא לאחרי ומצד מאמרו של הלל³⁵⁴.

(344) יבמות קט, ב. (345) ראה זח"ג עג, א. (346) מק"מ לזח"א יז, א. (347) תוד"ה ואין — יבמות סא, א. (348) שבת לא, א. (349) לקו"ש חי"ז עמ' 354. (350) שמיני י, כ. (351) ראה בארוכה לקו"ש שם עמ' 113. (352) ראה שמו"ר פ"ה, י: חסד זה אהרן כו' אמת זה משה. וראה לקו"ת שה"ש מח, ג. (353) תוד"ה שנים — חגיגה טז, סע"א. — ואף שהלל נשיא ושמאי אב"ד, ובמשניות שבתחלת הפרק מקדים הנשיא להאב"ד — הרי גם במשנה חגיגה שם כן הוא. ובמקום שמקדים הלל לשמאי צריך טעם (ראה תויו"ט